

Sygn. akt III AUa 381/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 stycznia 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Jolanta Hawryszko (spr.)
Sędziowie:	SSA Urszula Iwanowska SSO del. Aleksandra Mitros
Protokolant:	St. sekr. sąd. Elżbieta Kamińska

po rozpoznaniu w dniu 26 stycznia 2016 r. w Szczecinie

sprawy A. C.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o wysokość składek

na skutek apelacji ubezpieczonej i organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Gorzowie Wlkp. VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 19 marca 2015 r. sygn. akt VI U 956/14

1. prostuje w zaskarżonym wyroku przedmiot postępowania przez wpisanie: „o wysokość składek” w miejsce: „o umorzenie należności z tytułu składek”
2. odrzuca apelację organu rentowego,
3. oddala apelację ubezpieczonej,
4. znosi wzajemnie koszty postępowania apelacyjnego.

SSA Urszula Iwanowska SSA Jolanta Hawryszko SSO del. Aleksandra Mitros

III AUa 381/15

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w G. z decyzją z 17.09.2014 r. określił A. P. (obecnie C.) wysokość należności z tytułu składek za okres od marca 2007 r. do lutego 2008 r., w tym na ubezpieczenia społeczne w kwocie 5.927,37 zł oraz należne odsetki w kwocie 4.999 zł i Fundusz Pracy w kwocie 465,66 zł oraz należne odsetki w kwocie 393,00 zł.

Ubezpieczona A. C. wniosła odwołanie od decyzji kwestionującej podstawę faktyczną objęcia ubezpieczeniami.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych w G. w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie i w uzasadnieniu wskazał, że ubezpieczona została wyłączona z ubezpieczeń społecznych w spornym okresie jako nakładca i pracownik. W związku z tym jedynym tytułem podlegania ubezpieczeniu w tym okresie była działalność pozarolnicza. Obowiązek odprowadzenia składek na ubezpieczenie społeczne i Fundusz Pracy wynikał z art. 13 ust. 4, 6 ust. 1 pkt. 5, art. 18 ust. 8, art. 68 ust. 1 pkt. 1a i art. 83 ust. 1 ustawy z 13.10.1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. tj. 2013 nr 1442 ze zmianami) zwanej dalej s.u.s.

Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 19 marca 2015 r. oddalił odwołanie i zasądził od ubezpieczonej na rzecz pozwanego 60 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd okręgowy ustalił, że ubezpieczona A. C. (wcześniej P.) prowadziła działalność gospodarczą. 5 marca 2007 zawarła z M. G. umowę o pracę nakładczą rozwiązaną 31.03.2008 r. Prawomocnym wyrokiem z 29.04.2010 r. w sprawie VI U 210/10 sąd okręgowy ustalił, że A. P. nie podlegała ubezpieczeniu społecznemu jako nakładca w w/w okresie, jak też nie była w tym okresie pracownikiem M. G.. A. C. prowadziła działalność gospodarczą w okresie 5.03.2007/ 29.02.2008. Innemu ubezpieczeniu nie podlegała. Zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt. 5 s.u.s.: obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym podlegają, z zastrzeżeniem art. 8 i 9, osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są: osobami prowadzącymi pozarolniczą działalność oraz osobami z nimi współpracującymi. Podobną obligatoryjną formułę ubezpieczenia wypadkowego osób prowadzących działalność gospodarczą zawiera art. 12 ust. 1 ustawy systemowej. W art. 13 pkt. 4 ustawy systemowej sprecyzowano, że obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu podlegają osoby fizyczne w następujących okresach: osoby prowadzące pozarolniczą działalność - od dnia rozpoczęcia wykonywania działalności do dnia zaprzestania wykonywania tej działalności, z wyłączeniem okresu, na który wykonywanie działalności zostało zawieszona na podstawie przepisów o swobodzie działalności gospodarczej. Ubezpieczona podnosiła, że w spornym okresie podlegała ubezpieczeniu społecznemu jako nakładca na podstawie umowy o pracę nakładczą zawartej z M. G.. Jednak, na mocy prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Gorzowie Wielkopolskim umowa ta została uznana za nieważną, jako pozorna, i tym samym upadł ten tytuł ubezpieczenia społecznego. Zgodnie z art. 365 § 1 k.p.c. orzeczenie prawomocne wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy oraz inne organy państwowe i organy administracji publicznej, a w wypadkach w ustawie przewidzianych także inne osoby. Sąd okręgowy uznał zatem, że był związany ustaleniem, że w spornym okresie A. C. nie podlegała ubezpieczeniu społecznemu, ani jako nakładca, ani jako pracownik. Implikowało to twierdzenie, iż jedynym tytułem podlegania ubezpieczeniu społecznemu w tym okresie było prowadzenie działalności pozarolniczej, a to z kolei aktualizowało obowiązek odprowadzenia składek na ubezpieczenie. W ocenie sądu okręgowego chybione były wywody, iż umowa o pracę nakładczą zawarta między A. C. a M. G. była ważna i rodziła tytuł podlegania ubezpieczeniom społecznym. Nie ulegało wątpliwości, że skoro A. C. była w spornym okresie zarejestrowana jako prowadząca działalność pozarolniczą, to była to przesłanka do objęcia jej w tym okresie ubezpieczeniem społecznym z tego tytułu.

Apelację od wyroku złożyły obie strony.

Ubezpieczona zarzuciła wyrokowi: - naruszenie przepisów postępowania mające wpływ na wynik sprawy, tj. art. 328 § 2 k.p.c. przez lakoniczność uzasadnienia, naruszenie przepisu postępowania mające wpływ na wynik sprawy, tj. art. 365 § 1 k.p.c. polegające na uznaniu, iż wydane wcześniej orzeczenie sądu rozwiązuje wszelkie wątpliwości co do stanu faktycznego w niniejszej sprawie, podczas gdy jednoznaczne jest, że zgodnie z w/w przepisem moc wiążąca wyroku dotyczy tylko orzeczenia sądu, nie zaś jego uzasadnienia (tak min. wyrok SN z 13 stycznia 2011 r., III CSK 94/2010, LexisNexis nr 2580225), - naruszenie przepisu postępowania mające wpływ na wynik sprawy, tj. art. 233 § 1 k.p.c. polegające na całkowicie dowolnym ustaleniu stanu faktycznego z pominięciem wszelkich argumentów podnoszonych przez stronę skarżącą i przywoływanych na ich podparcie dowodów, co w konsekwencji doprowadziło do błędnego ustalenia stanu faktycznego, poprzez przyjęcie, że A. C. nie wykonywała rzeczywistej, realnej pracy nakładczej w spornym okresie na rzecz M. G.. Apelująca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku

i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania oraz zasądzenie zwrotu kosztów procesu. W uzasadnieniu wskazała, że sąd I instancji nie ustosunkował niemal w żadnym zakresie do twierdzeń i argumentów w zakresie ustalenia rzeczywistego stanu faktycznego przedstawianych przez skarżącą A. C.. Podała, że w okresie objętym zaskarżoną decyzją, tj. od marca 2007 do lutego 2008 była zatrudniona na podstawie umowy o pracę nakładczą przez Panią M. G. - przedsiębiorstwo (...) z siedzibą przy ul. (...), (...) Zgodnie z wiedzą ubezpieczonej w okresie od 6 października 2008 r. do 30 stycznia 2009 r. u Pani M. G. prowadzona była kontrola przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G., która zakończyła się wydaniem decyzji z 11 grudnia 2009 r. o niepodleganiu A. C. ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowemu i chorobowemu jako osoba wykonująca pracę nakładczą i podleganiu ubezpieczeniu emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu oraz wypadkowemu jako pracownik za okres od 05.03.2007 r. do 31.03.2008 r. Sąd Okręgowy w Gorzowie Wlkp., wskutek odwołania od ww. decyzji, wydał wyrok 29 kwietnia 2010 r. w sprawie VI U 210/10, którym oddalił odwołanie, a tym samym utrzymał w mocy w całości decyzję organu ubezpieczeniowego, zaś Sąd Apelacyjny w Szczecinie Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 16 listopada 2010 r., III AUa 522/10 oddalił apelację M. G.. W konsekwencji 9 lutego 2011 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. wydał decyzję, mocą której orzekł, że A. C. jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym oraz wypadkowemu w okresie od 5 marca 2007 r. do 29 lutego 2008 r. Zarówno M. G., jak i A. C., konsekwentnie od początku stały na stanowisku, że zawarta przez nie umowa nie miała charakteru pozornego, lecz była realną i zasadną umową o świadczenie pracy nakładczej - która to umowa winna być w rzeczywistości podstawą do naliczenia i odprowadzenia składek na poczet ubezpieczeń społecznych. Nigdy pomiędzy A. C. i M. G. nie było żadnych ustaleń, że podpisanie umowy o pracę nakładczą będzie miało charakter wyłącznie fiskalny, a za tą umową nie będzie stało świadczenie rzeczywistej pracy. A. C. jako wykonawca rzeczywiście wykonywała pracę, a za to otrzymywała ustalone wynagrodzenie i w związku z zatrudnieniem na umowę o pracę nakładczą obowiązkowo podlegała ubezpieczeniom społecznym. W konsekwencji zaskarżona w niniejszym postępowaniu decyzja organu ubezpieczeniowego - oraz wyrok Sądu I instancji - są bezzasadne, albowiem oparte są na nieprawidłowych przesłankach wynikających z wadliwego założenia, że A. C. winna odprowadzać składki na ubezpieczenia społeczne z tytułu pozarolniczej działalności gospodarczej za okres od marca 2007 r. do lutego 2008 r.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych zaskarżył wyrok w części dotyczącej oznaczenia przedmiotu sprawy oraz wysokości zasądzonych na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego zarzucając naruszenie prawa procesowego przepisu art. 325 k.p.c. przez brak należytego oznaczenia przedmiotu sprawy, która była przedmiotem decyzji organu rentowego z dnia 17 września 2014 r., bowiem sprawa dotyczyła określenia wysokości należnych składek, a nie ich umorzenia oraz naruszenie § 11 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu, przez błędne zasądzenie na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego zgodnie z tym przepisem podczas gdy w sprawie koszty powinny być zasądzone zgodnie z par. 6 pkt 5 w/w rozporządzenia. Zakład wnioskował o zmianę wyroku w części dotyczącej określenia przedmiotu postępowania przed podanie, że sprawa dotyczy określenia należności z tytułu składek oraz zmianę wyroku w części dotyczącej wysokości zasądzonych kosztów zastępstwa procesowego i zasądzenie ich zgodnie z par. 6 pkt 5 w/w rozporządzenia.

Sąd apelacyjny rozważył sprawę i uznał, że wyrok odpowiada prawu, zaś apelacje nie zasługiwały na uwzględnienie.

W istocie, uzasadnienie wyroku jest wynikiem bardzo powierzchownej analizy sprawy, jednak wyraża istotne motywy rozstrzygnięcia, które sprowadzają się do zastosowania art. art. 365 & 1 k.p.c.

Należy wskazać, że w sprawie ubezpieczonej Zakład Ubezpieczeń Społecznych decyzją z 11.12.2009 r. wydaną na płatnika składek (...) M. G. oraz na A. P. stwierdził, że A. P. pracująca pracę na podstawie umowy o pracę nakładczą u płatnika składek, nie podlegała ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i chorobowemu jako wykonująca pracę nakładczą w okresie od 5.03.2007 do 31.03.2008, oraz podlegała obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu jako pracownik w ww. okresie; stwierdził też podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia A. P. jako pracownika zatrudnionego u płatnika składek w ww. okresie. Wskutek odwołania od tej decyzji płatnika składek M. G., Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 29.04.2010 r., VI U 210/10 zmienił zaskarżoną decyzję i ustalił, że A. P. nie podlegała ww. ubezpieczeniom

jako pracownik płatnika składek M. G., a w pozostałym zakresie oddalił odwołanie. Apelacja płatnika składek M. G. została oddalona wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Szczecinie Wydział III Pracy i Ubezpieczeń z 16.11.2010 r., III AUa 522/10. Wyrok sądu jest prawomocny. Z uzasadnienia wyroku Sądu Okręgowego w Gorzowie Wielkopolskim w sprawie VI U 210/10 wynika ustalenie, że umowa o pracę nakładczą była pozorna, natomiast nie było podstaw do ustalenia, że strony łączyła umowa o pracę. W konsekwencji sąd zmienił decyzję w zakresie dotyczącym ustalenia ubezpieczenia pracowniczego, natomiast w pozostałym zakresie oddalił odwołanie, co oznacza utrzymanie w mocy decyzji w zakresie wyłączenia A. P. z ubezpieczenia, którego tytułem prawnym była umowa o pracę nakładczą. A. P. nie brała udziału w postępowaniu VI U 210/10, chociaż sąd wezwał ją do udziału jako zainteresowaną i nie broniła swoich racji. Sąd okręgowy ustalił także, że A. P. w okresie trwania umowy o pracę nakładczą prowadziła działalność gospodarczą. Z akt sprawy VI U 213/10, dołączonej do sprawy VI U 210/10 wynikało, że działalność prowadziła od 1.08.2005, z przerwami do 30.09.2009 i z uwagi na zgłoszenie do ubezpieczeń społecznych z tytułu umowy nakładczej dokonała od 5.03.2007 do 31.10.2008 z tytułu działalności pozarolniczej zgłoszenia do ubezpieczenia zdrowotnego.

W takim stanie sprawy Zakład Ubezpieczeń Społecznych w sierpniu 2014 r. zawiadomił płatnika A. P., że ponieważ do 21.08.2014 r. na konto płatnika nie wpłynęły dokumenty rozliczeniowe za okres od marca 2007 do lutego 2008, to dokonał wymiaru składek z urzędu, na podstawie decyzji z 9.02.2011 r. Jednocześnie pouczonego A. P. jako płatnika o dalszych czynnościach jakie jest zobowiązana podjąć oraz o skutkach ich zaniechania. Wobec bezczynności A. P. Zakład zawiadomił ją o zakończeniu postępowania dowodowego w sprawie określenia wysokości należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne i wydał sporną decyzję określającą wysokość należności z tytułu składek za okres od marca 2007 do lutego 2008. Tytułem ubezpieczenia była pozarolnicza działalność A. P., co było okolicznością bezsporną.

W aktualnym postępowaniu płatnik A. P. kwestionując sporną decyzję z 17.09.2014 r. dowodzi, że umowa o pracę nakładczą, zawarta w okresie od marca 2007 do lutego 2008 nie była pozorna i stanowiła pełnoprawny tytuł ubezpieczenia. Z takim rozumowaniem prawidłowo nie zgodził się sąd okręgowy. Należy bowiem zauważyć, że sporna decyzja wymierzająca należność składkową jest wprost konsekwencją prawną prawomocnej decyzji z 11.12.2009 r. wyłączającej A. P. z ubezpieczenia społecznego z tytułu umowy o pracę nakładczą.

Sąd apelacyjny nie zgadza się z poglądem apelującej, że sąd okręgowy naruszył art. 365 §1 k.p.c. Należy zauważyć, że apelujący nie wziął pod uwagę instytucji prawnej powagi rzeczy osądzonej, wynikającej z art. 366 k.p.c., który to przepis stanowi, że wyrok prawomocny ma powagę rzeczy osądzonej tylko co do tego, co w związku z podstawą sporu stanowiło przedmiot rozstrzygnięcia, a ponadto tylko między tymi samymi stronami. W kontekście art. 366 k.p.c. moc wiążąca orzeczenia, o której stanowi art. 365 § 1 k.p.c., powinna być rozważana właśnie wtedy, gdy rozpoznawana jest inna sprawa niż ta, w której wydano poprzednie orzeczenie oraz, gdy kwestia rozstrzygnięta innym wyrokiem stanowi zagadnienie wstępne. W nowej sprawie sąd rozpoznający między tymi samymi stronami spór musi przyjmować, że dana kwestia prawna kształtuje się tak, jak przyjęto to w prawomocnym, wcześniejszym wyroku, co oznacza niedopuszczalność ponownego badania tej samej kwestii.

Z ustaleń sprawy VI U 210/12 wynika, że spór toczył się między stronami umowy o pracę nakładczą, czyli M. G., jako zatrudniającą i A. P., jako wykonującą pracę a Zakładem Ubezpieczeń Społecznych. To, że A. P. nie uczestniczyła aktywnie w sporze pozostawało bez znaczenia prawnego dla oznaczenia stron zważywszy, że została wezwana do udziału, co też wskazano w sentencji wyroku sądów obu instancji. Sprawa zakończyła się rozstrzygnięciem niekorzystnym dla płatnika i zainteresowanej, bowiem sąd utrzymał w mocy decyzję z 11.12.2009 w zakresie wyłączającym A. P. z ubezpieczenia społecznego z tytułu umowy o pracę nakładczą. W myśl art. 366 k.p.c wyrok ten w stosunku do stron sporu, zatem i w stosunku do A. P. ma powagę rzeczy osądzonej, co to tego, co w związku z podstawą sporu stanowiło przedmiot rozstrzygnięcia, a konkretnie co do faktu pozorności umowy o pracę nakładczą zawartą między płatnikiem a zatrudnioną A. P.. Fakt ten o statusie powagi rzeczy osądzonej nie może być między A. P. a Zakładem (czyli stronami sporu w sprawie VI U 210/12) ponownie ustalany, więc sąd okręgowy słusznie zaniechał, na tę okoliczność postępowania dowodowego. Zatem dla aktualnej oceny prawnej statusu A. P. jako płatnika składek ww. fakt mógł zostać wzięty pod uwagę tylko w takim zakresie, jaki wynikał z ustaleń w sprawie VI U 210/12. Skoro prawomocnie przesądzone, że A. P. nie podlegała w spornym okresie ubezpieczeniom społecznym, to konsekwencją

było opłacenie przez nią, jako płatnika składek z tytułu pozarolniczej działalności, w myśl art. 6 ust. 1.5, art. 12 ustawy z 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych.

W rezultacie przedstawionej oceny prawnej sąd apelacyjny, na podstawie art. 385 k.p.c. w punkcie 3. wyroku oddalił apelację płatnika A. C..

W ocenie sądu, apelacja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych nie była merytoryczna, zatem została odrzucona jako niedopuszczalna na podstawie art. 373 k.p.c. w punkcie 2. wyroku. Apelacja ZUS w zakresie dotyczącym zmiany w treści wyroku przedmiotu postępowania, w istocie stanowiła wniosek o sprostowanie oczywistej niedokładności. Sąd apelacyjny uznał, że wniosek był zasadny, bowiem sporna decyzja wymierzała płatnikowi wysokość składek, i w takim też zakresie została zaskarżona do sądu. Z pewnością przedmiotem sprawy nie była kwestia umorzenia należności z tytułu składek. Sąd apelacyjny na podstawie art. 350 §1 k.p.c. sprostował tę oczywistą niedokładność, o czym orzekł w punkcie 1. wyroku. Natomiast w zakresie rozliczenia kosztów zastępstwa procesowego, apelacja ZUS stanowiła zażalenie. Należy bowiem przypomnieć, że zgodnie z art. 367 k.p.c. apelacja jest dopuszczalna od wyroku. W myśl art. 394 § 1.9 w zakresie zwrotu kosztów, określenie zasad ponoszenia przez strony kosztów procesu, wymiaru opłaty, zwrotu opłaty lub zaliczki, obciążenie kosztami sądowymi, jeżeli strona nie składa środka zaskarżenia co do istoty sprawy, kosztów przyznanych w nakazie zapłaty, zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu oraz wynagrodzenia biegłego i należności świadka, dopuszczalne jest zażalenie. Zgodnie z art. 394 § 2 k.p.c. termin do wniesienia zażalenia jest tygodniowy i liczy się od doręczenia postanowienia, a gdy strona nie zażądała w terminie przepisany doręczenia postanowienia zapadłego na rozprawie - od ogłoszenia postanowienia. Należy przy tym zauważyć, że utrwalony orzecznictwo jest pogląd, że zamieszczenie w wyroku rozstrzygnięcia o kosztach nie zmienia charakteru prawnego tego orzeczenia, jak też wymogów proceduralnych co do zaskarżenia, oczywiście w sytuacji, gdy przedmiotem zaskarżenia są jedynie koszty. Odpis wyroku z uzasadnieniem został stronie doręczony 9.04.2015, zaś zażalenie złożono 21.04.2015 (k. 93, 95), co nastąpiło po terminie do złożenia zażalenia, który upłynął 16.04.2015 r. Sąd apelacyjny miał przy tym na uwadze, że przedmiotem apelacji ZUS były jedynie koszty procesu, zatem ten środek zaskarżenia potraktowano jedynie jako zażalenie.

Sąd apelacyjny na podstawie art. 100 k.p.c. uznał, że w sprawie, z uwagi na wynik postępowania apelacyjnego racjonalne jest zniesienie wzajemne kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym, o czym orzekł w punkcie 4. wyroku.